

are new goals that have to be set in progressive curricula to train a highly skilled educator to keep pace with the developed world and compete in the world market of higher education.

Key words: *school administration, university faculty activity, requirements to a lecturer, skills, pedagogical experience, professional competence, a university faculty social role, characteristic.*

УДК 351.851+329.055(450)

Є. В. Нелін

Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ РОБОТИ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ІТАЛІЇ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ

Стаття присвячена аналізу проблем педагогічної підготовки майбутніх учителів. Розглядаються теоретико-правові аспекти становлення вищої педагогічної освіти Італії у другій половині ХХ століття. Звертається увага на залежність системи освіти від політичної ідеології. Зокрема, відмічається вплив Християнсько-демократичної партії (ХДП) на становлення системи освіти Італії у світовому просторі. Аналізуються переваги та недоліки від прийняття закону про лібералізацію вступу до університетів. Висвітлюються причини виникнення студентського руху та його наслідки для національної системи освіти.

Ключові слова. *Християнсько-демократична партія (ХДП), «Італійське економічне диво», 1968, студентський рух, національна система освіти, реформа, лібералізація, «Пентапартіто».*

Постановка проблеми. Після завершення Другої світової війни та падіння фашистської диктатури в Італії розпочався процес глибокої трансформації сучасного капіталізму. Більшість у парламенті сформувала Християнсько-демократична партія (ХДП), яка була провідною політичною силою у країні в період 1946–1992 рр. Однак, антифашистський фронт в Італії не був єдиним через різне бачення подальших процесів державотворення, що і стало визначальним фактором у постійних злетах і падіннях економіки країни.

Під час аналізу наукових джерел ми в котре переконалися, що освіта не є позанаціональною. Як і в інших країнах, система освіти Італії є відображенням національного культурного досвіду, який накопичувався від часів «Ораторської освіти» М. Ф. Квінтіліана в стародавньому Римі до «Кіберкультури» сьогодення. Проблема «Меццоджорно», неофашистські рухи та інші зміни в соціально-політичному житті країні протягом другої половини ХХ століття призвели до кардинальних перетворень у галузі освіти, що в подальшому вплинуло й на розвиток культури Італії.

Аналіз актуальних досліджень. Питання історії розвитку системи вищої педагогічної освіти вивчає значна кількість вітчизняних і зарубіжних науковців: Н. Авшенюк, В. Андрущенко, В. Байденко, В. Бех, А. Борисенкова, М. Згуровський, К. Корсак, М. Левківський, В. Луговий, О. Огієнко, Л. Пуховська, А. Сбруєва та ін. У свою чергу, найбільше уваги

проблемі розвитку вищої освіти Італії приділили Н. Барб'єрі, Дж. Капано, Х. Кричківська, П. Кряжев, Дж. Парлато, О. Поддубей, Н. Постригач та ін.

Метою статті є виявлення та вивчення особливостей функціонування вищої педагогічної освіти Італії напередодні підписання Великої хартії університетів. Для її реалізації поставлено такі завдання: а) здійснити теоретичний аналіз філософської, психолого-педагогічної, правової, навчальної та методичної літератури з проблеми дослідження; б) охарактеризувати соціально-економічні, політичні та культурні чинники формування системи освіти Італії.

Виклад основного матеріалу. Споконвіків освітні системи та педагогічні вчення намагалися відповідати на суспільні виклики та вимоги ринку. Переорієнтація цінностей італійського суспільства від віри в ідеї фашизму до політичної толерантності та християнської моралі сприяли певній стабілізації освітнього процесу на Апеннінському півострові. Післявоєнний період в Італії запам'ятався повною відмовою від усього, що було пов'язано з фашизмом, який увібрав у себе все зло історичного розвитку Італії, починаючи від корупції, мафії, колоніалізму й закінчуючи економічною відсталістю, однак нові правила гри намагалися диктувати радикальні антифашистські партії [6, 120].

З приходом до влади ХДП, країна протягом 1950–70-х рр. пережила «Італійське економічне диво», стала третьою за динамікою розвитку країною світу після Японії та Німеччини, та не дивлячись на спаплюжену фашизмом репутацію увійшла до НАТО (1947), а в 1957 році стала однією із співзасновниць ЄЕС та Євратому. За рівнем заробітної плати, системи соціального забезпечення та розміром пенсій, у Європі Італія поступалася лише скандинавським країнам [14, 138–142]. Період швидкого економічного росту залишив щоправда по собі й великі регіональні диспропорції та глибокі соціальні протиріччя між індустріальною Північчю та аграрним Півднем.

Коливання в соціально-політичному житті країни поволі викликали зміни в національній системі освіти Італії. Так якщо в 1920-х рр., Б. Кроче концентрував акцент на естетичній освіті, де історія та філософія були провідними науками, які мають виховувати культурно-гуманітарні цінності в кожній особистості, то антипозитивістська педагогіка фашизму Дж. Джентіле ставила за мету процес «самовтілення» особистості через принципи свободи та спонтанності, де першочерговим завданням моральної освіти було виховання волі та «народного духу» задля сильної державності.

З поваленням диктатури та прийняттям Конституції Першої Італійської Республіки (1948) пануючими демократичними силами було взято новий курс на націоналізацію, модернізацію та демократизацію освіти, який ішов повністю всупереч з ідеєю фашизації. Одним із перших було прийнято рішення про регулювання професійної освіти та проходження безкоштовної перекваліфікації особами віком до 45 років

(закон №264/1949). Саме Міністерство праці та соціального захисту проводило заходи з підтримки безробітних та їх подальшого працевлаштування після проходження навчання.

У 1958 році прем'єр-міністр Італії, демократ Амінторе Фанфані представив десятирічний план розвитку школи, перегляд якого було скорочено до «заходів по розвитку школи протягом трьох років» (1962–65). Законом № 1859 від 31.12.1962 р. «про створення та організацію державної середньої школи» у країні було визначено систему роботи середньої школи, яка працювала за оновленими, після Другої світової війни, національними навчальними планами (1963). Згідно із законом № 1859 у країні закріплювалося безкоштовне навчання дітей віком від 6 до 14 років, визначились обов'язкові для вивчення предмети та встановлювався 26-годинний навчальний тиждень [16]. Однак на 1966–67 н.р. понад 40 % учнів не отримували повну 8-річну освіту та близько 3 % від загального населення країни залишалося неписьменним.

Реформі середньої школи передували окремі постанови з питань розвитку вищої освіти. Згідно із законом № 685/61 факультети економіки та комерційної діяльності відкрили доступ до університетської освіти випускникам технікумів, а законом № 1073/62 була заснована комісія на чолі з экс-міністром освіти та ректором університету для іноземців у м. Перуджа Джузеппе Ерміні. Завданням комісії було проведення детального розслідування стану надання освітніх послуг середніми та вищими школами, а результатом стало посилення заходів із технічної та професійної освіти.

Підготовка вчителів, як і раніше, здійснювалася за напрямом «Шкільний нагляд» переважно в педагогічних технікумах. Майбутні вчителі за три роки опановували мистецтво роботи з дітьми, після чого йшли працювати в класи, де кількість учнів, зазвичай, перевищувала 40 осіб. Незважаючи на постійні урядові кризи та хвилювання в суспільстві, поступово у країні почала відроджуватися вища освіта. Першою Італійською Республікою протягом 15 років керували ліві на чолі з Луїджі Гуї [18], який очолював міністерства освіти (1962–1968), оборони (1968–1970), охорони здоров'я (1973–1974) та внутрішніх справ Італії (1974–1976).

У 1960-70-х рр., Італією пройшла чергова хвиля відкриття університетів. У період «Італійського економічного дива» були відкриті вищі навчальні заклади в Калабрії, Удіне, Брешиї, Бергамо, Вероні та багатьох інших містах. Кількість студентів в університетах зросла на кінець ХХ століття більше, ніж у 5 разів порівняно з показником 1960–61 н.р. (22, рис. 1). Загалом, у післявоєнний період і до підписання Болонської декларації в Італії було відкрито 33 державних університети, 10 приватних та 11 міжнародних мультимедійних (телематичних) університети дистанційного навчання Середземноморського регіону [5, 58; 1].

Визначною подією на міжнародній арені стала реалізація подальшого плану дій Римських договорів (1957) та надання незалежності Мадагаскару та ще 18 країнам Африки. Яундеська конвенція (1963) мала сприяти економічному й соціальному розвитку асоційованих країн, а в рамках політики міжнародного співробітництва держав Африки з урядом ХДП сприяти навчанню мігрантів з країн Середземноморського басейну в Італії [23, 232].

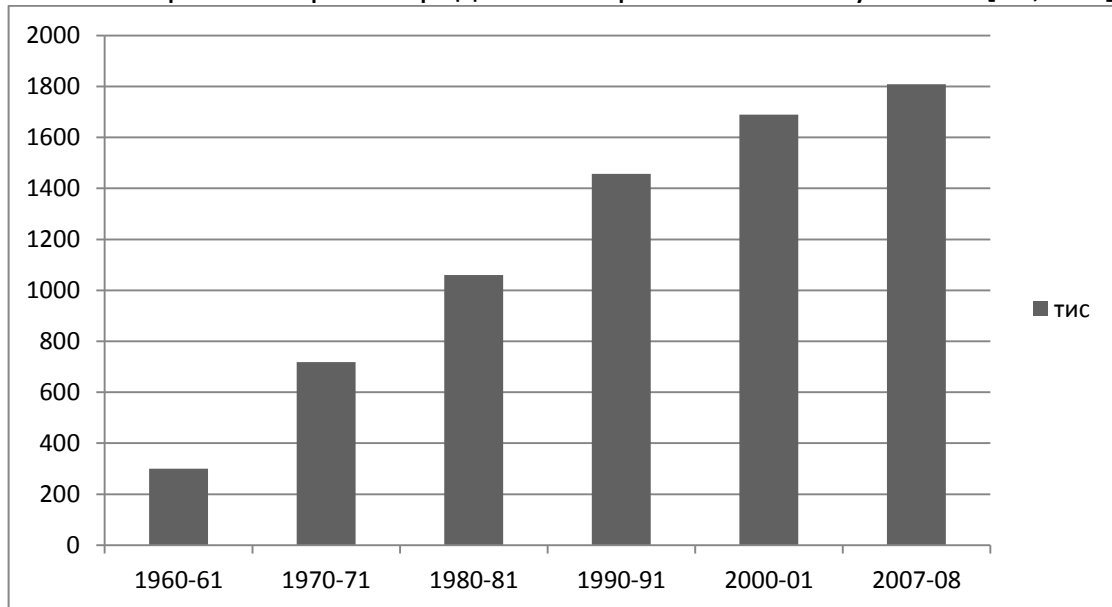

Рис.1. Загальна кількість студентів в університетах Італії

Створення великої кількості нових університетів у країні продукувало перехід університету «еліти» в університет «маси», метою якого було надання вищої освіти всім без виключення. У 1962 р. комісією Дж. Ерміні було запропоновано одну з найбільш радикальних освітніх реформ, наслідки якої відчуються в Італії й сьогодні. Реформа передбачала повну лібералізацію навчальних програм, доступу в університет для тих, хто ще не отримав диплом про неповну вищу освіту та зміцнення університетської автономії шляхом створення кафедр і національної ради університетів (*CUN*). Однак, пропозиція не знайшла необхідної підтримки від урядової більшості та сенату й була віддана на доопрацювання міністру освіти Л. Гуї [20].

Через три роки в сенат було представлено законопроект університетської реформи № 2314/65, більш відомий як «реформа Гуї» [21]. Законопроект став більшою мірою калькою на проект університетської реформи Ерміні, чим викликав багато критики від усіх політичних сил, у тому числі й від однопартійців із ХДП. Постанова стосувалася змін у системі вищої університетської освіти шляхом централізації та ущільнення навчальних підрозділів і створення трирівневої шкали отриманих знань: диплому після двох років навчання (*il diploma dopo il primo biennio*), ступені (*la laurea*), а також диплому доктора (*il dottorato di ricerca*), звання якого отримувалося студентом по завершенню двох років навчання на базі ступені [11, 249–250].

Законопроект № 2314 був представлений у межах процесу відродження та модернізації Італійського суспільства, яке й без того переживало проблему «Меццоджорно». В університетах, за часів правління лівоцентристського уряду ХДП, зіткнулися покоління професорів та ректорів, які зробили собі кар'єру за часів фашизму, а з іншого боку стояли молоді професори, які обережно висловлювали свої політичні уподобання, оскільки на місцях залишався відчутним рух неофашистів. Революційна порівняно з іншими, реформа зустріла значний опір у парламенті та хвилю невдоволення серед студентів. Власне через дублювання прийнятих положень реформи Л. Гуї з постановами комісії Дж. Ерміні студенти почали сплачувати додаткові кошти за навчання, що в результаті призвело до урядової кризи, студентських протестів, захоплень університетських кампусів і виникнення студентського руху, який став символом подій всесвітньої «Культурної революції» 1968 року.

Студентський рух в Італії було розпочато наприкінці 1967 р. Вибух протестів сколихнув Мілан, де близько 1200 студентів захопили Католицький університет, на факультеті соціології в Тренто, студенти проводили мирні семінари й наради в пошуках нової педагогічної моделі, а в Туріні академічний сенат розмістив нове студмістечко у відчуженій зоні. Спалах протестів стався 2 лютого 1968 р., коли відбулося захоплення столичного університету «Ла Сапієнца» радикально налаштованою молоддю. Однак, після зачистки університету в останній день місяця, більшість факультетів повернулися під контроль поліції. Пам'ятною в історії Італії стала «Битва Валле Джуліа» 1 березня 1968 року, у якій взяли участь близько 4000 незгодних із реформою Л. Гуї. За її результатами 478 студентів та 148 поліцейських отримали поранення, було заарештовано 272 особи та спалено 8 поліцейських автомобілів, а факультети філології та юрисдикції опинилися під контролем студентських рухів ліворадикалів і неофашистів відповідно [15, 86–87].

Студентський рух офіційно прийняв характер лівої позапарламентської студентської організації, яка сповідувала принципи марксизму, ленінізму й анархізму. Закріпившись в університеті Мілану в березні 1968 р., студентський рух провів дебати, на яких було вирішено вийти за університетські рамки, щоб відкритись суспільству й у першу чергу робітничому класу [17, 13], який сповідував ідеали «свободи, рівності та братерства».

Кульмінацією студентського руху стало вбивство під час сутичок 26 квітня 1968 р. студента архітектурного факультету, представника студентського корпусу та молодіжного ліворадикального крила соціалістів Паоло Россі. Наступного дня студентські організації провели численну кількість маршів, результатом яких стало захоплення факультетів «Ла Сапієнца», з вимогою визнати неофашистів винними у смерті П. Россі, натомість кількість нападів на студентів університету лише зросла, а вбивцю так і не знайшли. Напад наци-маоїстів «Прімула Голярдіка» намагався

виправдати ректор університету, екс-фашист та голова Національної академії деї Лінчеї Джузеппе Уго Папі, який подавши у відставку на початку травня 1968 року з посади ректора заявив: «Моєю єдиною помилкою була постійна боротьба з лівоналаштованими професорами» [9].

Революційні настрої в Італії мали більше політичний характер, порівняно з подіями «Празької Весни», «Червоного Травня» та «Культурної революції» в Китаї, які були навіяні змінами ідеологічного характеру. Маоїстська культурна революція в італійському суспільстві, у світлі контркультури хіпі та еволюції марксизму, мала сприяти розвитку нової системи освіти та педагогіки, заснованій на ідеях гуманізації, євангелізації, творчості та вільного мислення. Директивна педагогіка Дж. Джентіле, яка функціонувала протягом сорока років (1928–68) мала бути знищена, оскільки являла собою спадщину буржуа та фашистів і не відповідала на нові виклики класової боротьби й індустріалізації.

Провал університетської реформи Л. Гуї залишив італійські університети у стані структурної відсталості, порівняно з університетами інших високорозвинених країн Західної Європи. У результаті, хвиля студентських протестів призвела до прийняття закону Т. Кодіньола № 910/1969 про лібералізацію доступу до навчання. Згідно прийнятої постанови, у якій були відібрані ключові положення попередніх реформ, студенти мали можливість вступу на будь-яку університетську спеціальність, від геології до правознавства, і кожному гарантувалася свобода вибору навчальних дисциплін, незалежно від національної стратегії розвитку освіти. Щоправда, на окремих факультетах (медичний, інженерний та ін.) існувала група обов'язкових для вивчення предметів, на противагу повністю вільному філософському факультету, де читалася велика кількість альтернативних курсів. Впровадження вступу до університету всіх володарів шкільних атестатів без екзаменів спричинило переповнення аудиторій і ускладнило роботу викладачів [1, 41], а вимога ринку до збільшення сектору вчителів призвело до надання можливості викладати в школах усім випускникам вищих навчальних закладів.

У 1971 році сенат проголосував за текст університетської реформи, у якій було ухвалено однорічну післядипломну освіту, яка включала також навчальну практику. Рішення передбачало отримання другої вищої освіти, але було незрозуміло, отримував випускник диплом першого рівня або повну вищу освіту. Урядова криза й дострокові вибори до парламенту (1972) заблокували впровадження даної постанови, тому як альтернативу наново були відкриті так звані «кваліфікаційні курси», які проіснували до 1974 року [13]. У межах курсу на децентралізацію управління освітою, у 1972 році чимало державних владних повноважень були передані від Міністерства громадської (народної) освіти (*МРІ*) на місцевий рівень – регіонам, провінціям і комунам [3, 244].

З 1974 року в Італії почали створювати «Регіональні інститути досліджень, експериментів та модернізації освіти», які займалися виключно науково-дослідною роботою в галузі педагогіки та підпорядковувалися Міністерству у справах вищої освіти та науки (*MURST*). Найбільш якісними інститутами вважалися національні дидактичні центри початкової та неповної середньої освіти в Римі, національний дидактичний центр досліджень і документації у Флоренції та педагогічні інститути при Римському та Міланському університетах [2, 400]. І якщо на 1973–74 н.р. лише в університетах Барі, Болоньї, Мілану (університет Католика) та Трієсту існували програми з підготовки вчителів початкових класів, то внаслідок прийняття низки законопроектів (382/1980 та 162/1982) у всі італійські університети повернулася ступінь магістра з педагогіки [12].

Питання підготовки педагогічних кадрів в останній чверті тисячоліття відбувалось у двох напрямках: навчання вчителів початкових класів та викладачів-предметників середньої школи. Стара схема передбачала підготовку спеціалістів за схемою 2+2, де перші два роки присвячувались основам навчання й виховання, а друга половина була профільною з огляду на вікові особливості учнів. Так, у підготовці вчителів початкової школи увага приділялася психолого-педагогічному супроводові дитини, а в середню школу готували фахівців визначених спеціальностей [10, 13–14]. Згідного нового напрямку підготовки фахівців освітньої сфери, необхідною умовою роботи в навчальному закладі стало проходження дворічного дидактичного курсу, на якому студенти опановували методику викладання свого предмета.

За словами Н. Постригач, у 80-х рр. XX ст. підвищення кваліфікації вчителів Італії концентрувалося переважно в галузі філології, розвитку інклюзивної та інноваційної освіти [7, 69]. Разом із тим, в освітньому секторі було розроблено п'ятирічні навчальні плани, а в академічному середовищі було впроваджено ступінь доктора наук (382/1980), що стало викликом усім вільним університетським викладачам (доцентам), які для подальшої роботи в університеті мали займатися науковою діяльністю. Освітня діяльність викладачів почала обмежуватись рамками офіційної науково-дослідної роботи університетів, які намагалися відповідати на економічні й суспільні виклики.

Втрата довіри до уряду ХДП та політична криза 1980-х рр. призвела до виникнення унікального явища «Пентапартіто» – антикомуністичної п'ятипартійної коаліції (1980–1992), розпад якої ознаменував завершення післявоєнного етапу розвитку країни та падіння Першої Італійської Республіки (1948–1994). У секторі вищої освіти Італії, у цей період спостерігалось зниження кількості теоретичних і практичних курсів, що призвело до певного нівелювання ідеї проф.-тех. освіти. Елітність вищої університетської школи Італії перейшла в маси, де першочерговим завданням було зростання загальної освіченості на противагу вузькопрофільній і якісній освіті [19, 1].

Разом із тим, у країні спостерігалася тенденція до розвитку інклюзивної освіти та дистанційного навчання осіб з обмеженими можливостями.

Підписання Великої хартії університетів (1988) відкрило новий період у розвитку Європейської освіти загалом та Італії зокрема. Як зазначає О. Матвієнко: «Складна природа освітньої системи сучасної Італійської Республіки зумовлена далеко не простими процесами її соціального, економічного й культурного розвитку. Аналіз цих суспільно вагомих реалій переконливо свідчить про поступове зменшення розбіжностей між станом і завданнями економічного поступу й освітньою сферою як особливої форми соціальної діяльності» [3, 251].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, можемо констатувати, що за часів правління у країні лівоцентристів, освіта не лише перейшла в державний сектор, але фактично стала запорукою економічних, соціальних і культурних перетворень, що відобразилось у виникненні феномену «Італійського економічного дива», інтернаціоналізації та залученні іноземних студентів до навчання в університетах і посиленні впливу студентських рухів на процес формування системи освіти. Результатом провалу освітніх реформ 1960-х рр. стала втрата іміджу вищої освіти Італії на світовій арені через «масовість» університету, який ставши на шлях потужної системи соціального захисту невдоволених студентів, створив усі умови для якомога простішого способу отримання вищої освіти, поступової декваліфікації спеціалістів і поверховості досліджень у науковій сфері.

У певному сенсі переламними для вищої освіти Італії стали 1980-ті рр., коли на національному рівні було прийнято п'ятирічний план розвитку освіти, в університети повернулася ступінь із педагогіки, а в академічному середовищі було впроваджено ступінь доктора наук. Реалізація останньої ідеї багато в чому сприяла підняттю рейтингу вищої освіти Італії та підписанню Великої хартії університетів та Болонської декларації, оскільки в найбільш розвинених країнах Західної Європи допоки не йшлося про підготовку випускників у доктораті.

Італія повною мірою відчула і всесвітню хвилю протестів 1968 р., які призвели до періоду «Свинцевих Сімдесятих», або громадянської війни низької інтенсивності, яка тривала до середини 1980-х років. З огляду на сформованість в Українському політичному середовищі Проєвропейського «Пентапартіно», у подальшому планується дослідити вплив на освіту італійських провладних сил у 1990-ті рр., наслідки для Італії від підписання Болонської декларації та пристосування системи вищої педагогічної освіти країни до єдиного європейського стандарту. Разом із тим, активізація студентського руху в Українському суспільстві вимагає досконалого аналізу причин і наслідків молодіжного політичного руху в Італії часів «культурної революції» 1968 року.

ЛІТЕРАТУРА

1. Болонський процес. Хрестоматія. – Херсон : Видавництво ХДУ, 2005. – 276 с.

2. Российская педагогическая энциклопедия в двух томах. Том I (А-М). – М. : «Большая Российская Энциклопедия», 1993. – 608 с.
3. Матвієнко О. В. Розвиток системи середньої освіти в країнах Європейського Союзу: порівняльний аналіз : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Київський Національний Університет імені Тараса Шевченка. – К., 2005. – 494 с.
4. Нелін Є. В. Реформування системи державного управління вищою освітою (досвід Італії) / Є. В. Нелін // Гілея. – 2014. – Вип. 84 (5) – С. 401–403.
5. Нелін Є. Тенденції розвитку вищої університетської освіти Італії / Є. Нелін // Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 3 грудня 2014 року : у 4 ч. – Суми : видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2014. – Ч. 4. – С. 56–59.
6. Парлато Дж. От фашизма к постфашизму: проблемы преемственности и различий / Дж. Парлато // Известия Уральского федерального университета. – Серия 1: Проблемы образования, науки и культуры. – 2010. – № 2 (75). – С. 120–130.
7. Постригач Н. О. Інноваційні аспекти професійного розвитку вчителів в Італії / Н. О. Постригач // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2014. – № 2. – С. 67–78.
8. Шеховцов А. Н. Традиции Болонского университета и современный Болонский процесс / А. Н. Шеховцов, Н. А. Шеховцова // Вестник Волгоградского государственного университета. Серия 4: История. Регионоведение. Международные отношения. – 2013. – № 1. – С. 151–157.
9. 26 aprile 1968: attacco fascista all'Università di Roma. Infoaut. Informazione di Parte [Електронний ресурс]. – 26/04/14. Режим доступу : <http://www.infoaut.org/index.php/blog/storia-di-classe/item/1275-26-aprile-1966-attacco-fascista-alluniversit%C3%A0-di-roma>
10. Barbieri N. Teachers Training in Italy [Електронний ресурс] / N. Barbieri. – Режим доступу : http://www.uv.es/atlantid2011/2011_2012/Teachers%20Training%20in%20Italy%20by%20NS%20Barbieri.pdf.
11. Crainz G. Storia del miracolo italiano: culture, identità, trasformazioni fra anni cinquanta e sessanta / G. Crainz. – Roma, Donzelli, 2005.
12. Gattullo M. Quale università? Proposte per il cambiamento / M. Gattullo. – Firenze : La Nuova Italia, 1986.
13. Greci R. Università e formazione degli insegnanti / R. Greci // Annali di Storia delle Università italiane. – 2007. – № 11. – P. 9–29.
14. Gualtieri R. L'Italia dal 1943 al 1992. DC e PCI nella storia della Repubblica / R. Gualtieri. – Roma : Carocci, 2006.
15. Iacona M. 1968. Le origini della contestazione globale / M. Iacona. – Solfanelli, 2008.
16. Istituzione e ordinamento della scuola media statale [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.edscuola.it/archivio/norme/leggi/l1859_62.pdf.
17. La rivoluzione culturale. La facoltà di architettura del politecnico di Milano 1963-1974, Milano, Facoltà di architettura civile, 23 novembre – 16 dicembre 2009.
18. Luigi Gui: uomo politico, costituente, ministro..., un galantuomo della politica e delle istituzioni [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.partitodemocraticopadova.it/index.php?option=com_content&view=article&id=1328:-luigi-gui-uomo-politico-costituente-ministro-un-galantuomo-della-politica-e-delle-istituzioni&catid=34:agenda&Itemid=97.

19. Luzzatto G. Formazione universitaria dei docenti: occorre decidere / G. Luzzatto // Scuola e città. – 1984. – № 5–6.
20. Missaglia D. Libero accesso all'Università e piani di studio liberi [Електронний ресурс] / D. Missaglia. – Режим доступу : <http://www.treccani.it/scuola/dossier/2008/68/11.html>.
21. Scheda sulla legislazione in materia universitaria [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://cnu.cineca.it/docum06/scheda_leggi_universita.pdf.
22. Università italiana, università europea? Dati, proposte e questioni aperte. Associazione TreeLLLe // Sintesi del quaderno. – 2003. – № 3, Settembre.
23. Varsori A. Alle origini del presente. L'Europa occidentale nella crisi degli anni settanta / A. Varsori. – FrancoAngeli, Milano, 2007.

РЕЗЮМЕ

Нелин Е. В. Особенности системы работы высшего педагогического образования Италии во второй половине XX века.

Статья посвящена анализу проблем педагогической подготовки будущих учителей. Рассматриваются теоретико-правовые аспекты становления высшего педагогического образования Италии во второй половине XX века. Обращается внимание на зависимость системы образования от политической идеологии. В частности, отмечается влияние Христианско-демократической партии (ХДП) на становление системы образования Италии в мировом пространстве. Анализируются преимущества и недостатки от принятия закона про либерализацию вступления в университеты. Освещаются причины возникновения и последствия для национальной системы образования студенческого движения.

Ключевые слова. Христианско-демократическая партия (ХДП), «Итальянское экономическое чудо», 1968, студенческое движение, национальная система образования, реформа, либерализация, «Пентапартито».

SUMMARY

Nelin Ie. The Peculiarities of the System of the Higher Pedagogical Education in Italy in the Second Half of the XX-th Century.

The article analyzes the problems of pedagogical training of future teachers. The theoretical and legal aspects of formation the higher pedagogical education in Italy in the second half of the XX-th century is revealed. Special attention is drawn to the dependence of the system of the education on political ideology. In particular, there is marked the impact of the Christian Democratic Party on the formation of the education system in the world space. The advantages and disadvantages of the enactment of the liberalization of admission to universities are analyzed. The causes of the student movement and its impact on the national educational system are highlighted.

The object of the article is the study of the pedagogical education in Italy prior to the signing of the Magna Charta Universitatum. The methodological basis of the study makes N. Barbieri, R. Greci, G. Luzzatto. By means of comparative historical analysis, analysis of archival materials and documents, we have come to the conclusion that in the second half of the XX-th century, higher education in Italy did not develop uniformly. In the postwar period, more attention was paid to technical and vocational education. In the second half of the 1960-s, educational policy in Italy was designated by facilitate admission to the university system and the transition from elite to mass education. This transformation was accompanied by an economic crisis and the movement of the radical students.

After the adoption of the law on the liberalization of entry into universities in the country there has been taken a decision on the degree of PhD (Dottorato di ricerca, 382/80), embarked on the development of inclusive and innovative education.

At the beginning of the 1990-s due to the instability in the economy and political circles, higher education has lagged behind Italy's most dynamic educational system: the UK, the USA, Germany, France and others. The country wallowed in corruption and political scandals that led to the collapse of the First Italian Republic (1948-1994), but the rich history of higher education and prestige of Italy on the international stage contributed to the development of international education programs and the signing of the Bologna Declaration in 1999.

Key words: *Christian Democracy (Italy), the Italian economic miracle, 1968, the student movement, a national educational system, liberalization, the reform, the Pentapartito.*